

Koncepce rozvoje výzkumné činnosti FFÚ VŠE pro rok 2022 a vyhodnocení roku 2021

Fakulta	Fakulta financí a účetnictví
Období	2022

1. Anotace

Koncepce rozvoje výzkumu navazuje na poslední Dlouhodobý záměr vzdělávací, výzkumné, vývojové, inovační a další tvůrčí činnosti Fakulty financí a účetnictví Vysoké školy ekonomické v Praze (Záměr), Strategický záměr vzdělávací a tvůrčí činnosti Fakulty financí a účetnictví Vysoké školy ekonomické v Praze pro roky 2021–2025, strategické dokumenty VŠE (zejména Strategický záměr VŠE pro roky 2021 - 2025) a aktuální vývoj systému hodnocení vědy na VŠE a v ČR (zejména Metodiku 2017+). Navazuje také na vyhodnocení předchozích Projektů/koncepce pro roky 2020 a 2021. Základním posláním výzkumné činnosti fakulty zůstává rozvíjení vědeckovýzkumné činnosti zaměřené na základní a aplikovaný výzkum v oblasti financí a jejich návaznosti na ekonomii a hospodářskou politiku, účetnictví, oceňování a ekonomické pedagogiky. Stejně jako v předchozích letech zůstává rozvojevou prioritou fakulty postupné zvyšování kvality publikačních výstupů (kvalitní články v časopisech z databáze WoS-Clarivate a Scopus) s oborově relevantním zaměřením a citačním potenciálem, což je základním cílem rozvoje výzkumu na fakultě, financovaného z prostředků institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumu, vývoje a inovací. Mezi další střednědobé priority patří posilování mezinárodní dimenze výzkumné činnosti a mezinárodních projektů, posilování kvality výzkumu a výstupů projektů interních grantové soutěže a podpora aplikovaného a smluvního výzkumu.

2. Popis (max. 5 stran)

Fakulta financí a účetnictví je ve svých oborech v České republice dlouhodobě vnímána jako kvalitní pracoviště se stabilním týmem výzkumných pracovníků a rozsáhlou vědeckovýzkumnou činností. Proto předkládaná koncepce (Projekt) navazuje na dosavadní vývoj a posiluje jeho úspěšné aspekty. Základním strategickým cílem fakulty ve vědeckovýzkumné oblasti je vytvoření podmínek pro vědeckovýzkumnou činnost, které umožní produkovat kvalitní výsledky v oblasti základního a aplikovaného výzkumu. Koncepce rozvoje výzkumu v roce 2022 je realizována zejména v rámci institucionální podpory na rozvoj VO, ale i jiných interních a externích zdrojů, přičemž základním nástrojem je stimulace ve formě promítnutí výsledků kvalitní publikační činnosti do mechanismu rozdělování finančních prostředků na úrovni fakulty a dalších nástrojů podporujících kvalitu.

Koncepce současně průběžně reaguje na měnící se prostředí uvnitř školy i ve vědeckovýzkumném prostředí ČR. V oblasti školy jde zejména o schválené dlouhodobé a strategické záměry školy i fakulty, v oblasti ČR pak o strategické dokumenty MŠMT v oblasti VaV a Metodiku hodnocení VaV M2017. Reflektuje i mezinárodní evaluaci, která proběhla v roce 2020 (MEP 2020).

Fakultní mechanismus rozdělování finančních prostředků na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumu, vývoje a inovací musí nejen odrážet minulou publikační výkonnost jednotlivých kateder a pracovníků, ale také motivovat akademické pracovníky kateder k přípravě publikačních výstupů, které přispívají k dalšímu výzkumnému rozvoji fakulty. To se dlouhodobě děje pomocí financování rozvoje pracovníků a celofakultních výdajových titulů, přičemž podpora zvyhodňuje kvalitnější publikační činnost a v čase narůstá význam a finanční ocenění nejkvalitnějších výstupů, zejména článků s AIS/IF a

SJR faktorem, zejména zahraničních. Od roku 2017 byl na celofakultní úrovni zaveden mechanismus odměňování článků nejen v databázi Web of Science, ale také Scopus, který rozděluje časopisy do 4 kvartilů podle IF, AIS a SJR. Prioritně jsou odměňovány také publikace v prvním decilu AIS. Odměny vyplácené autorům pak odrážejí pořadí časopisu v daném kvartilu pomocí koeficientů 0,8, 1, 3 a 5. Váha ukazatele AIS pro odměňování pracovníků v čase narůstá. Byla uzavřena interinstitucionální dohoda na roky 2018+ mezi všemi pracovišti fakulty, že tento nástroj bude systematicky používán pro všechny publikace na úrovni děkanátu i kateder.

Finanční prostředky na dlouhodobý koncepční rozvoj jsou generovány minulou publikační výkonností fakulty a dalšími zdroji a měly by být převážně „investovány“ do vytváření podmínek pro kvalitní výzkumnou činnost fakulty v budoucnosti. Ve společenských vědách, a tedy i v oborech fakulty, jsou klíčovým faktorem budoucího rozvoje investice do lidského kapitálu, tedy do rozvoje lidských zdrojů ve VaV oblasti. Mechanismus rozdělování finančních prostředků v oblasti institucionální podpory pracuje s rozdělením prostředků na dvě skupiny: na prostředky pro celofakultní priority a na prostředky pro rozvoj kateder. Fakultní priority (viz dále) se zaměřují na aktivity, které mají celofakultní dopady a jejich realizace na vyšší než katedrální úrovni má synergické efekty. Celofakultní priority se zaměřují rovněž na oblasti, kde existují slabá místa fakulty. V posledních letech se jedná zejména o snahu zvýšit úspěšnost při získávání externích výzkumných projektů, o podporu větší diverzifikace publikačních výstupů směrem ke kvalitnějším výstupům, internacionalizaci výsledků VaV a podporu smluvního výzkumu a podporu kvality (kvantitativní analýzy) u publikačních výstupů. Katedry mají přiděl založen na minulém publikačním výkonu členů kateder. Katedrální výdaje jsou založené na investicích do lidských zdrojů v oblasti VaV a jejich budoucího rozvoje. Příjmy kateder i jejich alokace ve formě odměn či příplatků a věcných výdajů preferují výsledky, u kterých ve vědecké komunitě existuje konsenzus o jejich vyšší kvalitě (články s vyšším IF/AIS/SJR faktorem, kvalitní monografie).

I. Fakultní priority

Struktura fakultních výdajových priorit se meziročně v zásadě nemění. Priority zahrnují následující oblasti:

a) Podpora vytváření excelentních odborných knižních publikací

Návrh podává uchazeč se zdůvodněním využití podpory. Podporu lze poskytnout pouze na 1. vydání vědecké monografie, splňující veškeré charakteristiky odborné knižní publikace. Podporovány jsou prioritně publikace v kvalitních zahraničních nakladatelstvích. K návrhu se vyjadřuje proděkan pro výzkum (dále jen proděkan), o poskytnutí podpory rozhoduje děkan.

b) Podpora vydávání fakultních časopisů a working papers a jejich zkvalitňování

Návrh podává uchazeč (šéfredaktor) se zdůvodněním využití podpory. K návrhu se vyjadřuje proděkan, o poskytnutí podpory rozhoduje děkan. Podpora fakultních časopisů (ČFÚČ, EFAJ a Oceňování) a working papers je klíčová i pro udržení publikačního prostoru pro začínající doktorandy a akademické pracovníky.

c) Podpora mezinárodní vědecké spolupráce (zahraniční hostující profesori apod.)

Podpora se poskytuje jako kofinancování k programu poskytovanému rektorátem VŠE. Návrh podává vedoucí katedry, k návrhu se vyjadřuje proděkan, o poskytnutí podpory rozhoduje děkan.

d) Podpora excelentní publikační činnosti

Autoři článků v časopisech WoS/Scopus průběžně zaznamenávají do databáze PCVSE publikační výstupy. Výplaty odměn za publikování článků s pozitivním AIS/IF/SJR

zajišťuje proděkan. Výše odměny je určena v závislosti na výši AIS, IF, SJR autorském podílu, podílu FFÚ a celkovém přidělu prostředků v daném roce. Tato oblast patří mezi základní dlouhodobé fakultní priority s narůstajícím objemem prostředků (cíl: zvyšovat podíl výsledků v kvalitních a zahraničních časopisech ve WoS/Scopus).

e) Cena děkana o nejlepší publikační činnost

Děkan fakulty vyhlašuje podmínky soutěže (soutěž o nejlepší odbornou knihu a soutěž o nejlepší článek v časopise s IF) do konce dubna příslušného roku. Průběh soutěže zabezpečuje proděkan ve spolupráci s referentkou pro výzkum a grémiem profesorů fakulty. Do soutěže mohou být přihlášeny pouze ty publikační výstupy, které vznikly na základě výzkumu na fakultě a jsou zaznamenány v databázi publikační činnosti PCVSE.

f) Podpora získávání externích výzkumných grantů

Po vyhlášení výsledků externích výzkumných soutěží zajišťuje výplatu prostředků proděkan. Tato oblast patří mezi základní fakultní priority. Pro rok 2022 byl získán jeden nový rozsáhlejší projekt GA ČR (prof. Witzany).

g) Podpora přípravy žádostí o mezinárodní výzkumné granty

Návrh na získání podpory podává uchazeč se zdůvodněním proděkanovi, o poskytnutí podpory rozhoduje děkan. V dalších letech bude pokračovat snaha o podání dalších projektů.

h) Řízení a kontrola publikační činnosti kateder a fakulty a podpora fakultních konferencí

Vedoucí kateder průběžně řídí a kontrolují publikační činnost členů svých kateder. Na základě aktuálních publikačních výsledků vložených do PCVSE v daném roce jsou vedoucím přidělovány odměny. Za řízení a kontrolu publikační činnosti fakulty jsou ze stejné fakultní výdajové priority přidělovány odměny proděkanovi a děkanovi.

Zdůvodněný návrh po vyhodnocení publikační činnosti za daný rok podává proděkan, o poskytnutí podpory rozhoduje děkan.

V roce 2021 se i přes ztížené podmínky konaly každoroční hlavní VaV konference: ACFA2021 a TPAVF2021. Sborníky vydané z obou konferencí jsou pravidelně odesílány k indexování ve WoS. Sborník z ACFA2021 bude opět vydán v nakladatelství Springer.

i) Podpora aktivit směřujících ke zvýšení kapacity v oblasti smluvního výzkumu a podpora spolupráce s externími subjekty v oblasti VaV

Cílem podpory je stimulovat aktivity, které směřují ke zvýšení schopnosti fakulty realizovat smluvní výzkum a přenášet výsledky VaV do praxe. Oddělení podpory navrhuje proděkan a o výši podpory rozhoduje děkan.

j) Podpora aktivit zvyšujících kvalitu vědecké práce

Proděkan po projednání s vedoucími kateder navrhuje a organizuje aktivity, které podporují kvalitu vědecké práce (skupinové konzultace a semináře, informační podpora pracovníků VaV atp.). O výši podpory pro tuto aktivitu rozhoduje děkan.

k) Rezerva

Rezerva slouží pro výplatu mimořádných odměn za propagaci fakultních publikačních výstupů, vytváření a realizaci koncepčního rozvoje výzkumu fakulty a pro situace, kdy bude úspěšně realizováno více rozvojových aktivit, než bylo předpokládáno.

II. Příděly katedrám (katedrální koncepce, resp. projekty)

Vědeckovýzkumná činnost a publikační plány a výsledky kateder jsou koncipovány decentralizovaně na roční bázi podle jednotlivých vědních oborů, které vycházejí z dělení fakulty na katedry. Finanční nárok katedrám se stanoví na základě bodových výsledků pro stanovení přidělu prostředků na institucionální podporu výzkumných organizací z předchozích let, které jsou k dispozici se zohledněním kvality výsledků z posledních

let. Vedoucí kateder provádějí plánování hlavních publikačních výsledků kateder (IF a SRJ články, monografie apod.) a vyhodnocují publikační výsledky svých kateder. Předložené hodnocení projednává kolegium děkana.

3. Cíle včetně výstupů a jejich časového harmonogramu a způsobů kontroly jejich plnění

Pro udržení a posílení postavení fakulty jako špičkového pracoviště je kvalitní vědeckovýzkumná činnost nezbytným předpokladem. Dlouhodobým cílem fakulty je vytváření finančních, organizačních a technických podmínek a také stimulace pracovníků v dosahování kvalitních vědeckovýzkumných výstupů. Mezi základní cíle této koncepce zejména patří:

- podmínky pro zkvalitňování publik. činnosti a stimulace excelentní činnosti ve VaV,
- podpora získávání externích vědeckovýzkumných projektů a grantů a akcentace mezinárodních aktivit ve VaV,
- průběžné zvyšování odborné úrovně fakultních časopisů a vytváření předpokladů pro jejich zařazení do relevantních citačních databází,
- vytvoření podmínek pro kvalifikační růst akademických pracovníků.

Dlouhodobé zaměření výzkumné činnosti jednotlivých výzkumných pracovišť:

I. Katedra bankovníctví a pojišťovnictví

Výzkumná činnost se zaměřuje v souladu s odborným profilem pracoviště a současnou vědecko-výzkumnou činností na tři základní oblasti:

- oblast kapitálových trhů,
- oblast pojišťovnictví,
- oblast bankovníctví.

V rámci jednotlivých konkrétních témat výzkumu se katedra zaměřuje kromě teoretického výzkumu na problémy, které vychází z aktuální ekonomické situace nejen v ČR, ale i ve vyspělých státech. Členové katedry zkoumají celou škálu rizik finančních derivátů a jejich korelaci, problém oceňování derivátů na neúplných trzích, zkoumání speciálních typů derivátů, jako jsou např. deriváty na počasí, deriváty spojené s pojistnými událostmi, či nefinanční deriváty. Dále se předpokládá podrobné zkoumání příčin změn a faktorů, které ovlivňují např. energetické trhy, dopady změn a simulaci volatility na kapitálových trzích a reálnou ekonomiku. Z oblasti kapitálových trhů nelze opomenout zkoumání hypotéz efektivních trhů a behaviorálních financí a jejich využitelnost při oceňování akcií, dluhopisů a strukturovaných finančních produktů. Rovněž bude věnována pozornost zkoumání účinnosti regulatorně-dohledových nástrojů při omezování výskytu tržního selhávání (např. informační asymetrie, záporné externality nebo nepoctivé praktiky).

Z oblasti pojišťovnictví je prioritou zkoumání nových trendů, které se projevují zejména s rostoucím množstvím i rozsahem katastrofických událostí, dále zkoumání dopadu důchodové reformy, analýza pojistných podvodů a změny regulace v pojišťovnictví.

V oblasti bankovníctví je výzkum katedry orientován na analýzu nákladů různých typů bankovních podniků na nová regulatorní pravidla, které jsou odezvou na globální finanční krizi.

II. Katedra didaktiky ekonomických předmětů

Výzkumná a tvůrčí činnost je zaměřena především na podporu rozvoje oborových a speciálních didaktik. Zkoumání v dalším období přispěje ke zvýšení úrovně výuky ekonomických předmětů (zvláště financí a účetnictví) v oblasti středního, vyššího odborného, vysokoškolského a firemního vzdělávání. Dosažení uvedeného cíle bude znamenat:

- sledování nových trendů a vývoje cílů školství,
- vymezení vlivů týkajících se vývoje ekonomického vzdělávání,
- konkretizaci uvedených vlivů a vývoje na inovaci cílů, obsahu, uspořádání učiva, metod výuky včetně využívání multimediálních pomůcek a prezentačních a komunikačních dovedností ve výuce ekonomických předmětů,
- integraci teoretických, ekonomických a praktických poznatků v ekonomickém vzdělávání.

III. Katedra financí a oceňování podniku

Výzkum se zaměřuje na dva tematické okruhy (finance podniku a oceňování podniku) a v rámci nich na následující dílčí témata:

- Finance podniku

Rozpracování metodiky v oblasti finanční analýzy, řízení kapitálové struktury a investičního rozhodování; analýza dopadu nových investičních a finančních instrumentů na hospodaření českých podniků; aplikace teorie zastoupení na jednotlivé aspekty finančního hospodaření s důrazem na propojení s finančními krizemi; rozvedení problematiky teoretických přístupů k restrukturalizaci podniků a k řízení ve finanční tísní.

- Oceňování podniku

Analýza konvergenčních procesů vybraných ukazatelů podnikového hospodaření v rámci České republiky jako východisko pro zpřesnění odhadu pokračující hodnoty; využití simulačních metod pro ocenění podniku; implikované náklady vlastního kapitálu a rizikové prémie kapitálového trhu; testování postupů pro odhad diferencovaných bezrizikových výnosových měř; specifika oceňování podniků v různých odvětvích národního hospodářství.

IV. Katedra finančního účetnictví a auditingu

Výzkum katedry bude navazovat na dosavadní zaměření zejména s důrazem na rozvoj účetní teorie, jejíž nedostatečná úroveň se následně projevuje v nízké úrovni účetních předpisů. Cílem je propojení výsledků základního výzkumu s aplikací v praxi.

V oblasti základního výzkumu se předpokládá orientace na:

- mezinárodní harmonizaci účetního výkaznictví (IFRS a IPSAS) a její specifika ve střeoevropském regionu,
- ekonomické dopady podnikových kombinací,
- regulaci účetního výkaznictví a tvorbu účetních předpisů, včetně dopady digitalizace,
- ekonomické modelování auditorského trhu,
- využití pokročilých matematických metod v účetně-finančním výzkumu,
- historie a teorie finančního účetnictví,
- odvětvové analýzy účetních specifíků.

V oblasti aplikovaného výzkumu se předpokládá:

- spolupráce s Národní účetní radou na tvorbě Interpretací s cílem vymezit správné řešení účetní problematiky, kterou účetní předpisy neřeší, nebo kde jejich výklad není jednoznačný,
- spolupráce s Komorou auditorů ČR při rozvíjení mezinárodních auditorských standardů s cílem monitorovat a snížit rizika podvodného jednání za pomoci kreativního účetnictví,
- identifikace a návrhy řešení etických problémů účetní a auditorské profese.

V. Katedra měnové teorie a politiky

Výzkum se zaměřuje na formulaci ekonomických modelů s přihlédnutím na specifika malé otevřené ekonomiky a na výzkum spojený s finanční krizí a regulací finančních trhů.

Při výzkumu ekonomických modelů se empirická analýza může opírat o poměrně dobře dostupnou datovou základnu. Následně pak budou aplikovány ekonometrické a statistické metody vhodné pro práci se stacionárními a nestacionárními časovými řadami (se stejným stupněm integrace). Výzkum bude primárně zaměřen na česká data a realie. V jednotlivých případech budou provedeny komparativní analýzy z oblasti Evropské měnové unie a tranzitivních ekonomik.

Úroková míra je společně s měnovým kursem klíčovou národohospodářskou cenou, která ovlivňuje chování tržních subjektů. V reálném světě nabývá mnoha konkrétních forem. Výzkum bude zaměřen na predikční účinnost výnosové křivky, vzájemné vazby mezi úrokovými sazbami v úrokovém transmisním mechanismu měnové politiky, vzájemnou interakci měnového kursu a úrokové míry, a teoretický výklad a empirický výzkum tzv. rovnovážné (přirozené) úrokové míry.

Finanční krize a regulace finančních trhů patří mezi klíčové problémy dalšího ekonomického vývoje. Výzkum bude spojen s možnostmi přístupů k ohroženým finančním institucím a dopady různých finančních řešení na ekonomické subjekty.

VI. Katedra manažerského účetnictví

Katedra se ve svém výzkumu zaměřuje na oblasti manažerského účetnictví a řízení a měření výkonnosti organizací včetně jejich interdisciplinárních vazeb zejména na principy účetnictví, finanční účetnictví a výkaznictví, finanční řízení podniku, strategické řízení, účetnictví a řízení udržitelného rozvoje a řízení lidských zdrojů. Konkrétní linie výzkumu jsou následující:

- Funkce, obsah a struktura výkaznictví organizace s důrazem na (a) vztah a odlišnosti výkaznictví pro externí a interní uživatele, (b) uplatnění principů udržitelného rozvoje podniku (zejména oblast vykazování nefinančních informací). Východiskem jsou teorie zastoupení, teorie udržitelného rozvoje, legitimacy a acceptance theory.
- Rozpoznání kontingenčních faktorů aplikace nástrojů manažerského účetnictví v organizacích sídlících v ČR, respektive ve střední Evropě. Východiskem jsou contingency theory a institutional theory.
- Vztah mezi systémy měření a řízení výkonnosti, odměňováním a motivací pracovníků a výkonností podniku a jeho mediátory. Východiskem jsou goal-setting theory, expectancy theory a self-determination theory.

VII. Katedra veřejných financí

Výzkum katedry se zaměřuje na tyto základní oblasti:

- zdanění a daňová politika, kde bude katedra navazovat na dosavadní výzkum mikro a makroekonomických otázek zdanění, mezinárodní komparace a analýzy vývoje daňových systémů a daňových politik, a to i s akcentem na mezinárodní aspekty,
- veřejné výdaje a veřejný sektor, kde bude katedra provádět kvantitativní i kvalitativní výzkum v oblasti efektivnosti, struktury, vývoje a institucionálního prostředí veřejných výdajů ve vyspělých zemích a pro vybrané segmenty (např. školství, zdravotnictví, obce, veřejné zakázky apod.) a také v oblasti efektivnosti a řízení veřejného sektoru a neziskových organizací,
- fiskální a rozpočtová politika, kde se výzkum zaměří jak na kvantitativní analýzu a makroekonomické souvislosti fiskální politiky, tak na institucionální a evropský kontext rozpočtové politiky a rozpočtových systémů ČR a vyspělých zemí, fiskální federalismus a transparentnost veřejných rozpočtů.

Závěrečné shrnutí a vyhodnocení roku 2021

Na základě vyhodnocení zpráv kateder za r. 2021, který byly projednány kolegiem děkana, lze konstatovat, že Projekt rozvoje výzkumu (resp. institucionální podpora spolu s dalšími zdroji) splnil za r. 2021 na většině kateder vytyčené cíle. I když došlo k dílčím kompenzacím mezi položkami publikačních plánů kateder a skutečnými publikacemi, celkové byly plánového hodnoty naplněny. Dle databáze publikační činnosti PC VSE z 26. ledna 2022 bylo v rámci projektu IP100040 vytvořeno za rok 2021 celkem 60 výstupů (v zásadě stejný počet jako v předchozím roce při narůstající intenzitě požadavků na objem a kvalitu výstupů „konkurenčních“ projektů GA ČR) v této struktuře (výsledky nejsou zcela definitivní, mohou se ještě mírně zvýšit; meziroční srovnání je ovlivněno dřívějším sběrem dat za rok 2021):

- knižní monografie a příspěvky v knižních monografiích: 0 + 2 (pokles)
- články v časopisech s AIS/IF a SRJ: 14 + 6 (výrazný nárůst)
- recenzované články: 23 (nárůst)
- příspěvky ve sbornících z databáze CPCI, Scopus a ost. mezinár. konferencí: 7 (výrazný pokles zejména v důsledku omezení pohybu).

Meziročně došlo k růstu celkového objemu výstupů v časopisech z databází WoS a Scopus o cca 1/3. To je v souladu se strategií fakulty přeorientovat podstatnou část publikačních výstupů směrem k externím časopisům s AIS/IF a SRJ faktorem.

Přehled hlavních publikačních výstupů (spolu)financovaných s pomocí institucionální podpory na rozvoj výzkumné organizace (publikace z databáze WoS, decily, resp. kvartily dle AIS v klasifikaci FORD, nepřečtené podíly) ukazuje následující tabulka.

IP FFÚ 2021	Q1 D1	Q1 D2	Q1	Q2	Q3	Q4
F-WoS-Q	1	0	0	1	2	10

Zdroj: PC VSE, 13. 2. 2022

Celkový pohled na hlavní publikační výstupy fakulty (bez ohledu na dedikaci na projekty či IP) z hlediska hodnocení nejkvalitnějších z nich ukazuje následující tabulka (publikace z databáze WoS, decily resp. kvartily dle AIS v klasifikaci FORD, nepřečtené podíly).

IP FFÚ 2021	Q1 D1	Q1 D2	Q1	Q2	Q3	Q4
F-WoS-Q	2	1	0	6	9	24

Zdroj: PC VSE, 13. 2. 2022